

P9_TA(2023)0406

Wdrażanie zasady pierwszeństwa prawa UE

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie wdrażania zasady pierwszeństwa prawa UE (2022/2143(INI))

(C/2024/4209)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 1, 2, 4 i 19 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
  - uwzględniając art. 258, 267 i 344 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE),
  - uwzględniając podpisaną 13 grudnia 2007 r. deklarację nr 17 odnoszącą się do pierwszeństwa załączoną do aktu końcowego konferencji międzyrządowej, która przyjęła Traktat z Lizbony ⁽¹⁾,
  - uwzględniając orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE),
  - uwzględniając swoją rezolucję z 21 października 2021 r. w sprawie kryzysu praworządności w Polsce i nadrzędności prawa UE ⁽²⁾,
  - uwzględniając swoją rezolucję z 19 maja 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji na temat praworządności z 2021 r. ⁽³⁾,
  - uwzględniając badanie z lipca 2022 r. pt. „The primacy of European Union law” [Pierwszeństwo prawa Unii Europejskiej], zlecone przez Komisję Prawną i opublikowane przez Dyрекcję Generalną ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej ⁽⁴⁾,
  - uwzględniając badanie z 27 kwietnia 2021 r. pt. „Primacy’s Twilight? On the Legal Consequences of the Ruling of the Federal Constitutional Court of 5 May 2020 for the Primacy of EU Law” [Kres pierwszeństwa? Skutki prawne wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 5 maja 2020 r. dla nadrzędności prawa UE] zlecone przez Komisję Spraw Konstytucyjnych i opublikowane przez Dyрекcję Generalną ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej ⁽⁵⁾,
  - uwzględniając art. 54 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) decyzji Konferencji Przewodniczących z 12 grudnia 2002 r. dotyczącej procedury udzielania zgody na sporządzanie sprawozdań z własnej inicjatywy oraz załącznik 3 do tej decyzji,
  - uwzględniając wspólne obrady Komisji Prawnej i Komisji Spraw Konstytucyjnych zgodnie z art. 58 Regulaminu,
  - uwzględniając sprawozdanie Komisji Prawnej i Komisji Spraw Konstytucyjnych (A9-0341/2023),
- A. mając na uwadze, że zgodnie z art. 2 TUE UE opiera się na wartościach wspólnych dla państw członkowskich, takich jak poszanowanie godności osoby ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność oraz poszanowanie praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości; mając na uwadze, że poszanowanie tych wartości jest warunkiem wstępnym przystąpienia do Unii i obowiązkiem państw członkowskich; mając na uwadze, że poszanowanie prawa UE wiąże się z przestrzeganiem prawa pierwotnego i wtórnego UE, a tym samym z przestrzeganiem podstawowej zasady pierwszeństwa prawa UE; mając na uwadze, że zgodnie z art. 4 ust. 3 akapit drugi TUE państwa członkowskie muszą podjąć wszelkie środki ogólne lub szczególne właściwe, aby zapewnić wykonanie zobowiązań, które wynikają z Traktatów lub aktów instytucji Unii;

⁽¹⁾ Dz.U. C 202 z 7.6.2016, s. 344.

⁽²⁾ Dz.U. C 184 z 5.5.2022, s. 154.

⁽³⁾ Dz.U. C 479 z 16.12.2022, s. 18.

⁽⁴⁾ Badanie pt. „The primacy of European Union law” [Pierwszeństwo prawa Unii Europejskiej], Parlament Europejski, Dyрекacja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej, Departament Tematyczny C ds. Praw Obywatelskich i Spraw Konstytucyjnych, lipiec 2022 r.

⁽⁵⁾ Badanie pt. „Primacy’s Twilight? On the Legal Consequences of the Ruling of the Federal Constitutional Court of 5 May 2020 for the Primacy of EU Law” [Kres pierwszeństwa? Skutki prawne wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 5 maja 2020 r. dla nadrzędności prawa UE], Parlament Europejski, Dyрекacja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej Unii Europejskiej, Departament Tematyczny C ds. Praw Obywatelskich i Spraw Konstytucyjnych, 27 kwietnia 2021 r.

- B. mając na uwadze, że jako wspólnota oparta na zasadzie praworządności UE jest uzależniona od skutecznego i jednolitego stosowania swojego prawa przez TSUE i sądy państw członkowskich; mając na uwadze, że taką skuteczność i jednolitość można zapewnić tylko wtedy, gdy prawo UE ma pierwszeństwo nad sprzecznym z nim prawem krajowym w obszarach, w których prawo UE ma zastosowanie; mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa stanowi zatem jeden z filarów porządku prawnego UE, który ma zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania Unii;
- C. mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa prawa UE jest nie tylko doktryną prawną, ale także odzwierciedleniem integracji politycznej i gospodarczej UE; mając na uwadze, że w tym samym duchu zasada pierwszeństwa jest centralnym elementem tworzenia „coraz ściślejszego związku między narodami Europy”, jak przewidziano w Traktatach; mając na uwadze, że pierwszeństwo prawa UE jest też nierozdzielnie związane z zasadą równości wobec prawa, ponieważ gwarantuje wszystkim obywatelom UE równą ochronę praw wynikających z prawa UE;
- D. mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa nie jest wyraźnie zapisana w Traktatach, lecz wyklarowała się na przestrzeni dziesięcioleci w orzecznictwie TSUE; mając na uwadze, że w deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa załączonej do Traktatu z Lizbony przypomniano, że zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE Traktaty i prawo przyjęte przez Unię na podstawie Traktatów mają pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich na warunkach ustanowionych przez wspomniane orzecznictwo;
- E. mając na uwadze, że w przełomowym wyroku w sprawie C-6/64 (Costa przeciwko E.N.E.L.) z 15 lipca 1964 r. ⁽⁹⁾ TSUE wielokrotnie potwierdzał, że prawo UE ma pierwszeństwo przed prawem państw członkowskich niezależnie od rangi ustawodawstwa krajowego lub czasu jego przyjęcia; mając na uwadze, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE zasada pierwszeństwa prawa UE ma zatem zastosowanie do wszelkich przepisów prawa krajowego, w tym przepisów o charakterze konstytucyjnym; mając na uwadze, że na mocy tego samego orzecznictwa zasada ta ma również zastosowanie do umów międzynarodowych zawartych przez państwa członkowskie, jeżeli umowy te wchodzą w zakres kompetencji UE;
- F. mając na uwadze, że porządek prawny UE jest zakorzeniony w traktatach prawa międzynarodowego publicznego, które zatwierdza się za pomocą krajowych aktów ratyfikacji; mając na uwadze, że na terytorium państw członkowskich mają zastosowanie zarówno porządek prawny UE, jak i porządek prawny danego państwa członkowskiego; mając na uwadze, że w przypadku sprzeczności między przepisami prawa UE a przepisami prawa krajowego niezbędna jest norma kolizyjna; mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa jest taką normą kolizyjną;
- G. mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa nie oznacza hierarchii między porządkami prawnymi UE i państw członkowskich, lecz wymaga, by w przypadku sprzeczności między przepisami prawa Unii a przepisami prawa krajowego organy i sądy krajowe odstąpiły od stosowania lub egzekwowania tych przepisów krajowych oraz by interpretowały przepisy krajowe zgodnie z prawem UE; mając ponadto na uwadze, że wynika to z zasady, zgodnie z którą należy odstąpić od stosowania sprzecznych przepisów krajowych, uchylić je lub zmienić, tak aby zapewnić pełną zgodność prawa krajowego z prawem UE;
- H. mając na uwadze, że ciągły dialog między TSUE a krajowymi trybunałami konstytucyjnymi i sądami najwyższymi w sprawie interpretacji tej zasady wynika z różnego rozumienia zakresu kompetencji UE i krajowych porządków prawnych, na przykład w odniesieniu do podziału kompetencji między nimi oraz tego, kto ma ostateczne uprawnienie do określenia, czy sprawa wchodzi w zakres uprawnień przyznanych UE przez państwa członkowskie;
- I. mając na uwadze, że zgodnie z art. 4 ust. 2 TUE Unia Europejska szanuje tożsamość narodową państw członkowskich, nierozdzielnie związaną z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi, w tym w odniesieniu do samorządu regionalnego i lokalnego; mając na uwadze, że relacja między porządkiem prawnym UE a krajowymi porządkami prawnymi opiera się na zasadzie przyznania kompetencji zapisanej w art. 4 ust. 1 TUE; mając na uwadze, że zasada pierwszeństwa prawa UE ma zastosowanie wyłącznie w zakresie prawa UE;
- J. mając na uwadze, że orzecznictwo ustanawiające zasadę pierwszeństwa prawa UE spotkało się z szeroką akceptacją państw członkowskich; mając na uwadze, że niektóre krajowe trybunały konstytucyjne i sądy najwyższe stwierdziły jednak, że zasada pierwszeństwa podlega pewnym ograniczeniom, które dotyczą głównie poszanowania kompetencji UE, krajowej tożsamości konstytucyjnej i poziomu ochrony praw podstawowych; mając na uwadze, że takie interpretacje krajowych trybunałów konstytucyjnych lub sądów najwyższych można uznać za zastrzeżenia co do zasady pierwszeństwa; mając na uwadze, że jeden krajowy trybunał konstytucyjny wyraźnie zakwestionował zasadę pierwszeństwa prawa UE przed krajowym prawem konstytucyjnym; mając na uwadze, że kilka innych trybunałów konstytucyjnych lub sądów najwyższych w sposób dorozumiany zakwestionowało tę zasadę;

⁽⁹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 15 lipca 1964 r., Costa przeciwko E.N.E.L., C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66.

- K. mając na uwadze, że zarówno TSUE, jak i krajowe trybunały konstytucyjne lub sądy najwyższe mają prawo do odegrania roli, jeśli chodzi o określanie zakresu odpowiednich porządków prawnych; mając na uwadze, że sądy krajowe i TSUE mogą, w ramach procedury odesłania prejudycjalnego, nawiązać konstruktywny dialog w sprawie sprzeczności między krajowym porządkiem prawnym a porządkiem prawnym UE;
- L. mając na uwadze, że zgodnie z art. 267 akapit pierwszy TFUE TSUE jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wszystkich pytań dotyczących wykładni Traktatów oraz ważności i wykładni aktów instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych UE; mając na uwadze, że TSUE ma zatem wyłączną kompetencję do dokonywania ostatecznej wykładni prawa UE;
- M. mając na uwadze, że zgodnie z art. 267 akapit trzeci TFUE sądy krajowe ostatniej instancji mają obowiązek uruchomić procedurę odesłania prejudycjalnego, jeżeli takie pytanie zostanie podniesione; mając na uwadze, że sądy krajowe ostatniej instancji mogą zwrócić się do TSUE z dodatkowymi pytaniami prejudycjalnymi, jeżeli sąd krajowy nie jest w stanie rozstrzygnąć danej sprawy na podstawie poprzedniej odpowiedzi; mając na uwadze, że zgodnie z artykułem 344 TFUE państwa członkowskie zobowiązują się nie poddawać sporów dotyczących wykładni lub stosowania Traktatów procedurze rozstrzygania innej niż te przewidziane w Traktatach;
- N. mając na uwadze, że zgodnie z art. 258 TFUE Komisja, jako strażniczka Traktatów, ma prawo wszcząć przed TSUE postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z Traktatów, a w świetle orzecznictwa TFUE i deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa dołączonej do Traktatu z Lizbony procedurę tę stosuje się również w razie uchybienia zobowiązaniom wynikającym z zasady pierwszeństwa; mając na uwadze, że zgodnie z art. 40 Statutu TSUE oraz art. 149 ust. 4 Regulaminu Parlamentu Europejskiego Parlament może wystąpić z poparciem dla Komisji Europejskiej w postępowaniu w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 258 TFUE;
- O. mając na uwadze, że zgodnie z art. 7 TUE jeżeli Rada Europejska ustali, że państwo członkowskie poważnie naruszyło wartości, o których mowa w art. 2 TUE, Rada może podjąć decyzję o zawieszeniu niektórych praw wynikających ze stosowania Traktatów dla tego państwa członkowskiego;

Główne wnioski

1. przypomina, że w momencie przystąpienia do UE państwa członkowskie przyjęły cały dorobek prawny UE, w tym orzecznictwo TSUE, oraz wszystkie wartości i zasady, o których mowa w art. 2 TUE, które w związku z tym dzielą i których zobowiązały się zawsze przestrzegać; przypomina, że obejmują one m.in. zasadę pierwszeństwa prawa UE, która ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia spójnego stosowania prawa UE w całej Unii i zagwarantowania równości obywateli UE względem prawa;
2. uznaje, że ochrona podstawowych wartości i zasad, takich jak skuteczna ochrona praw człowieka, demokracji i praworządności, jest wspólnym zadaniem porządku prawnego UE i krajowych porządków prawnych państw członkowskich oraz sądów, których zadaniem jest interpretacja tych porządków prawnych;
3. podkreśla, że niezbędne jest zapewnienie skutecznego wdrażania wspólnej polityki i celów UE we wszystkich państwach członkowskich, przez zagwarantowanie równych warunków działania i propagowanie wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi;
4. przypomina, że chociaż zasada pierwszeństwa prawa UE nie jest wyraźnie zapisana w Traktatach, obowiązuje ona wszystkie organy państw członkowskich, a jej skutki są zawsze wiążące; podkreśla skutki deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa załączonej do Traktatu z Lizbony;
5. przypomina, że zasady pierwszeństwa prawa UE lub pierwszeństwa prawa międzynarodowego przed prawem krajowym są obecne w porządku konstytucyjnym części państw członkowskich;

6. przypomina, że w art. 4 ust. 2 TUE uznano tożsamość narodową państw członkowskich, w tym ich struktury konstytucyjne; powtarza, że w praktyce podejście TSUE do art. 4 ust. 2 TUE opiera się na analizie wspólnych wartości europejskich, o których mowa w art. 2 TUE; wskazuje zatem, że krajowe trybunały konstytucyjne lub sądy najwyższe nie powinny nigdy odwoływać się do art. 4 ust. 2 TUE, aby odstępować od wspólnych wartości europejskich; podkreśla, że sądy krajowe i TSUE muszą prowadzić aktywny dialog, aby stosować art. 4 ust. 2 i art. 5 TUE; przypomina, że to TSUE, jako jedyny organ właściwy do dokonywania ostatecznej wykładni prawa UE, określa zakres zasady pierwszeństwa wynikający z zastosowania Traktatów UE;

7. podkreśla, że zdecydowana większość sądów państw członkowskich stosuje zasadę pierwszeństwa prawa UE; zauważa, że od czasu wyroku w sprawie Costa przeciwko E.N.E.L. z 15 lipca 1964 r. sądy krajowe odmówiły zastosowania się do orzeczenia wydanego w trybie prejudycjalnym tylko w bardzo niewielkiej liczbie przypadków, biorąc pod uwagę dużą całkowitą liczbę odesłań prejudycjalnych;

8. zwraca jednak uwagę na negatywne skutki orzeczeń krajowych trybunałów konstytucyjnych lub sądów najwyższych, które podważają zasadę pierwszeństwa prawa UE lub jej nie stosują; podkreśla, że gdyby każdy krajowy trybunał konstytucyjny lub sąd najwyższy mógł decydować o granicach pierwszeństwa prawa UE, zagroziłoby to skuteczności i jednolitości prawa UE, a w rezultacie gwarancji równego traktowania obywateli i przedsiębiorstw w całej Unii; podkreśla, że kwestionowanie wyroków TSUE na podstawie krajowych zastrzeżeń konstytucyjnych dotyczących poszanowania kompetencji UE lub krajowej tożsamości konstytucyjnej bez kierowania do TSUE pytań prejudycjalnych dotyczących wykładni tych wyroków może podważać autorytet TSUE; uważa, że orzecznictwo każdego krajowego trybunału konstytucyjnego lub sądu najwyższego kwestionującego zasadę pierwszeństwa prawa UE może zachęcać sądy konstytucyjne lub sądy najwyższe innych państw członkowskich do kwestionowania pierwszeństwa prawa UE;

9. przypomina o różnorodności tradycji prawnych właściwych dla każdego państwa członkowskiego; uważa, że takie różnice są jednym z czynników, które przyczyniają się do kwestionowania orzeczeń TSUE przez krajowe trybunały konstytucyjne lub sądy najwyższe; podkreśla, że TSUE określa zasady ogólne w oparciu o wspólne tradycje konstytucyjne porządków prawnych państw członkowskich;

10. podkreśla, że konstruktywny dialog między krajowymi trybunałami konstytucyjnymi lub sądami najwyższymi a TSUE wpływa korzystnie na rozwój prawa UE, ponieważ może pomagać w eliminowaniu rozbieżności opinii między europejskim a krajowym porządkiem prawnym w zakresie podziału kompetencji; podkreśla, że taki dialog powinien być konstruktywny i nie usprawiedliwia braku poszanowania dla decyzji TSUE;

11. uważa, że procedura odesłania prejudycjalnego odgrywa zasadniczą rolę, jeśli chodzi o wspieranie swobodnego i konstruktywnego dialogu sądowego, i jest jednym z najważniejszych narzędzi rozwiązywania konfliktów między krajowymi sądami ostatniej instancji a TSUE; zachęca krajowe trybunały konstytucyjne i sądy najwyższe, aby w stosownych przypadkach korzystały z procedury odesłania prejudycjalnego; zwraca na to uwagę, ponieważ procedura odesłania prejudycjalnego gwarantuje jednolitość wykładni prawa UE, co jest warunkiem spójności i autonomii porządku prawnego UE; przypomina, że w kilku sprawach TSUE wykazał już gotowość do zmiany stanowiska w drugim orzeczeniu w trybie prejudycjalnym, o którego wydanie zwrócił się ten sam krajowy trybunał konstytucyjny, który zadał pierwsze pytanie prejudycjalne – co udowadnia, że procedura ta umożliwia konstruktywny dialog; uważa, że konflikty między niektórymi krajowymi trybunałami konstytucyjnymi lub sądami najwyższymi a TSUE mogą świadczyć o tym, że w toku postępowania nie prowadzi się dialogu;

12. z zadowoleniem przyjmuje wszczęcie procedury ustawodawczej, która ma zmienić Protokół nr 3 w sprawie Statutu TSUE; uważa, że bardziej zrównoważony podział pracy między Trybunałem Sprawiedliwości a Sądem powinien umożliwić intensywniejszy dialog sądowy między sądami i trybunałami UE i państw członkowskich, a tym samym pozwolić im na usunięcie utrzymujących się rozbieżności opinii dotyczących zasady pierwszeństwa prawa UE;

13. z zadowoleniem przyjmuje wszystkie istniejące nieformalne mechanizmy, które pozwalają zintensyfikować dialog sądowy między krajowymi sądami konstytucyjnymi i sądami najwyższymi a TSUE, takie jak Forum sędziów z udziałem prezesa TSUE oraz prezesów sądów konstytucyjnych i sądów najwyższych, a także platformę Sieci Sądowej UE, która powstała z ich inicjatywy w 2017 r.;

14. podkreśla, że przejrzystość procesu decyzyjnego jako zasada demokracji ma również zastosowanie do sądownictwa oraz że sprzyja ona zaufaniu publicznemu do procesu sądowego; uważa, że publiczny dostęp do dokumentów, akt i rejestrów sądowych pomaga zwiększać przejrzystość i rozliczalność wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich i UE;

Zalecenia

15. podkreśla, że organy wykonawcze i ustawodawcze państw członkowskich również ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie, by ich państwa członkowskie przestrzegały prawa UE; zwraca uwagę w związku z tym, że organy wykonawcze i ustawodawcze powinny podjąć działania w celu zmiany lub wycofania aktów prawnych, które uznano za naruszające prawo UE;

16. zauważa, że prawidłowe wdrażanie prawa UE i orzecznictwa TSUE jest konieczne, aby zapewnić przestrzeganie zasady pierwszeństwa prawa UE; w związku z tym wzywa Komisję, aby jako strażniczka traktatów zainicjowała – w oparciu o roczne sprawozdanie z kontroli stosowania prawa UE – sporządzanie analizy stanu wdrażania orzecznictwa TSUE, w tym tabeli wyników w zakresie przestrzegania wyroków TSUE w państwach członkowskich; wzywa Komisję, aby wszczęła odpowiednie postępowania przeciwko państwom członkowskim, które nie wdrażają prawa UE, w tym postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego;

17. przypomina, że Komisja jako strażniczki Traktatów ma obowiązek ściśle monitorować orzeczenia sądów krajowych dotyczące zasady pierwszeństwa prawa UE i przekazywać Parlamentowi informacje o wszelkich działaniach podjętych w ich rezultacie; wzywa Komisję, aby – z uwagi na swoją odpowiedzialność wobec Parlamentu wynikającą z Traktatów – przedstawiała pełne informacje o wszelkich możliwych konfliktach;

18. zachęca Komisję, aby wszczyniała postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na mocy art. 258 TFUE w odpowiedzi na wyroki krajowych trybunałów konstytucyjnych lub sądów najwyższych, które kwestionują zasadę pierwszeństwa prawa UE, a tym samym prowadzą do naruszenia prawa UE; proponuje ponadto, by zwiększyć skuteczność postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego;

19. zdecydowanie zaleca, by TSUE i krajowe sądy konstytucyjne lub sądy najwyższe angażowały się w regularny nieformalny dialog, a jednocześnie korzystały z sądowego środka odesłania prejudycjalnego; zachęca zatem do ustanowienia forum, na którym mogłyby spotykać się wspomniane sądy i trybunały, aby w duchu współpracy wspierać harmonizację wykładni prawa UE we wszystkich systemach sądowych; zachęca poszczególne państwa członkowskie i Komisję, aby wspierały te starania; zachęca instytucje akademickie i organy prawne w UE do włączania do programów nauczania kompleksowych modułów dotyczących zasady pierwszeństwa, dzięki czemu przyszli prawnicy i decydenci będą lepiej rozumieć i doceniać tę fundamentalną zasadę;

20. podkreśla, że kluczem do owocnego dialogu i właściwego wdrażania zasady pierwszeństwa prawa UE jest odpowiednie budowanie zdolności; apeluje zatem o korzystanie z unijnego programu oferującego szczegółowe szkolenia dla przedstawicieli systemów sądownictwa państw członkowskich, w tym sędziów, sędziów pokoju, prawników, prokuratorów, osób pracujących w sektorze publicznym, a także dla decydentów politycznych, zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym, aby wspierać lepsze zrozumienie zasady pierwszeństwa prawa UE, unijnego porządku prawnego jako takiego, a także konsekwencji niewłaściwego wdrażania prawa Unii i orzecznictwa TSUE;

21. zauważa, że w niektórych przypadkach, w których krajowe sądy konstytucyjne nie zgadzają się z decyzjami TSUE, ma to związek z ochroną praw podstawowych, a konkretnie sądy krajowe uznają, że prawa podstawowe wynikające z prawa UE zapewniają mniejszą ochronę niż prawa podstawowe wynikające z konstytucji krajowej; uważa, że przystąpienie Unii do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności mogłoby zmniejszyć ilość konfliktów, ponieważ wprowadziłoby nowe środki zabezpieczające prawa podstawowe przysługujące obywatelom i rezydentom UE oraz zapewniłoby dodatkowy mechanizm egzekwowania praw człowieka, a mianowicie możliwość złożenia skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w związku z naruszeniem praw człowieka wynikającym z działania instytucji UE lub państwa członkowskiego wdrażającego prawo UE, co wchodzi w zakres kompetencji tego trybunału; wzywa Komisję i państwa członkowskie, aby zagwarantowały szybkie zakończenie tego procesu przystąpienia;

22. zauważa, że państwa członkowskie, wobec których toczy się procedura określona w art. 7 z powodu systemowego podważania przez nie zasady praworządności, ze względów politycznych strategicznie zakwestionowały zasadę pierwszeństwa prawa UE; uważa, że takie przypadki systemowego podważania zasady praworządności stanowią zagrożenie dla porządku prawnego w danym państwie członkowskim i dla lojalnej współpracy między państwami członkowskimi, a także świadczą o niewywiązaniu się przez to państwo członkowskie z zobowiązań traktatowych; ponownie wzywa Komisję do korzystania w pełni ze swoich uprawnień, aby zaradzić istniejącym i potencjalnym naruszeniom wartości zapisanych w art. 2 TUE; podkreśla, że jest zdeterminowany, aby wszczynać procedurę określonej art. 7 TUE w przypadku wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez państwo członkowskie wartości UE, i ponownie wzywa Radę do podjęcia konkretnych i wiarygodnych wysiłków, aby przyspieszyć wszystkie toczące się postępowania na mocy art. 7;

23. zauważa, że w trakcie procesu przystąpienia do UE jest obecnie kilka państw kandydujących; w tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje fakt, że proces akcesyjny przewiduje budowanie zdolności w zakresie porządku prawnego UE i stosowania prawa UE; proponuje ustanowienie regularnego zorganizowanego dialogu między TSUE a krajowymi trybunałami konstytucyjnymi lub sądami najwyższymi państw kandydujących;

24. zaleca, aby przy okazji przeglądu Traktatów wyraźnie zawrzeć w nich zasadę pierwszeństwa; przypomina, że zasadę pierwszeństwa prawa UE wyraźnie zawarto w Traktacie ustanawiającym Konstytucję dla Europy; ubolewa, że klauzuli pierwszeństwa nie zawarto w Traktacie z Lizbony;

○
○ ○

25. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.
